

hende Lejlighed til at lægge virkelig beundringsværdige, naturlige Evner for Dagen. Hendes Søster har ofte fortalt mig, hvorledes Maria Deraismes i sit 12. Aar paa Landet morede sig med at staa op paa et Bord i et lille Lysthus i Haven og improvisere en Slags Tale, hvis eneste Tilhører og Offer var Mme Féresse Deraismes.

Disse naturlige Anlæg fik Lejlighed til at lægge sig for Dagen i 1866; Barnet var bleven en ung, alvorlig Pige, og en betydelig Skribent. Foredrag var paa den Tid noget ganske nyt, ja næsten en Revolution.

Imidlertid havde d'Hrr. Labbé og Léon Richer, begge to Redaktører af »l'Opinion Nationale«, arrangeret en Række Konferencer, som hurtig var blevne berømte, og fra hvilke genlød svagt, men allerede ret tydeligt, de første Raab paa Frihed i Kejserdømmets store Stilhed. D'Hrr. Labbé og Léon Richer kendte Maria Deraismes Tanker og Skrifter og bad hende om at tage Ordet. Den unge Kvindes første Indskydelse var at afslaa det; men medens hun endnu tænkte paa, hvilken Form hun skulde give sit Afslag, fik hun tilfældigt fat i et Nummer af »Nain Jaune«, i hvilket Barbey d'Aurevilly, med det fremragende Talent, som forøgede Uretfærdigheden, og med den Flabethed, som understregedes af hans glimrende Stil, angreb Forfatterinderne, »Blaastrømperne« med rasende Voldsomhed.

Saaet i sine Tanker og i sin Selvfølelse tøvede Maria Deraismes nu ikke et Øjeblik længere; hun har forresten selv fortalt denne lille Hændelse i Forordet til »Nos Principes et nos Mœurs«; jeg behøver blot at henvise dertil. Jeg vil kun tillade mig at paaberaabe mig en Tilhørers, Hr. Siebeckers Udsagn, som var til Stede ved dette første Foredrag, og som har bevaret en meget tydelig og levende Erindring derom. Han skriver:

»Man havde anbefalet mig denne Konference, som sikkert vilde straaale paa Baggrund af den, som for faa Dage siden var bleven holdt af Théodore Pelloquet, en af denne Tids mærkeligste Fremtoninger.

Pelloquet, en fremragende Kunstkritiker og Skribent, men en af de uordentligste Bohémer, der nogensinde har eksisteret, havde villet forsøge sig i Veltalenhed.

Det var et af Boulevardens kendte Ansigter. Man traf ham her til enhver Tid, iført sort Vest, Benklæder og Kjole, glinsende af Pletter, et Slips, der engang havde været hvidt, en Chapeaubas, gennembrudte Strømper og en enorm Pakke Aviser under Armen.

Han havde derfor haft fuldt Hus — og en Succès, der var ualmindelig.

Han havde nedskrevet sit Foredrag og prøvet paa at lære det udenad; men for en Sikkerheds Skyld havde han lagt Manuskriptet foran sig.

Da hans Hukommelse imidlertid efter 5 Minutters Forløb glipper, kaster han et Blik paa sine Papirer; han kan imidlertid ikke finde Stedet og standser for at lede efter Siden. Stilheden i Salen begyndte imidlertid at genere ham.

»De undskylder mig nok — jeg er lidt forvirret«.

En ung Dame, klædt i skrigende Farver, uden Hat med en enorm Frisure, indhyllet i et rosenrødt Net, sad i nogle Skridts Afstand fra Bordet og sagde pludselig.

»Hvad siger Du?«

Hun gentog det.

Halvkvalte Latterudbrud høres, dog endnu kun svagt.

Men han bliver mere og mere forvirret, og idet han slaar i Bordet, raaber han:

»Død og Pine! — Hvor Pokker har Du gjort af Side 4?«

Denne Gang lyder et Brag af Latter; man vrider sig bogstavelig talt, og den stakkels Pelloquet giver sig nu ogsaa til at le, idet han samler sine Papirer sammen og udbryder:

»Jeg er tydelig nok ikke Taler! Man skal aldrig faa mig presset dertil mere!«

Dermed forsvinder han.

Jeg maa indrømme, at jeg kom til Maria Deraismes Foredrag i en munter Sindsstemning. Jeg ventede at finde en affekteret, ubetydelig gammel Jomfru.

Min Forbavselse var derfor stor, da jeg i Stedet for saa en ung Pige paa en 24—25 Aar med et lidt blegt Ansigt, en fornem Gang og Holdning, enkel, men elegant klædt, uden latterlig Undseelse og uden frastødende Selvtillidsfuldhed.

»Fra første Færd erobrede hun sit Publikum.«

»Succésen var fuldstændig, og Dagen efter var Mlle Maria Deraismes Navn kendt.«

Heldet fulgte hende med alle hendes senere Foredrag. Fra 1866 til 1870 beskæftigede hun sig navnlig med Spørgsmaalene om Kvindernes Emancipation og den frie Tanke, som har saa mange Berøringspunkter dermed.

Vi er imidlertid naaet til det frygtelige Aar 1870, hvor Begivenhederne bringer en Stansning i ethvert Raisonnement og enhver Propaganda; man drog af Sted mod Rhinen under Raabene: »Til Berlin! til Berlin!« Det var en uforsigtig Drøms Daarskab, som faa Dage efter skulde ende med en saa smertelig Opvaagnen. Preusserne nærmede sig Paris; Mlle Maria Deraismes og hendes Søster, Mme Féresse, indrettede en Ambulancestation i en af deres Ejendomme i Rue Saint Denis. Maria Deraismes Helbredstilstand tvang hende til at unddrage sig en Belejrings Strabadser; hun søgte Tilflugt i Bretagne, hos sin Faders Søster; men Ambulancestationen fungerede saa længe Krigen varede, selvfølgelig paa de

to Søstres Bekostning. Det var paa en Gang en Samfundspligt og en patriotisk Gerning, som de ikke vilde unddrage sig.

I Saint Malo, var Maria Deraismes ikke nogen Ubekendt; hendes Ry som Foredragsholder var naaet til den lille By i Bretagne før hun selv. Straks ved hendes Ankomst anmodede det republikanske Byraad hende om at tage Ordet paa et stort Møde, som skulde afholdes i Theatret. Foredraget fandt Sted for et forbauset og overrasket Publikum. Maria Deraismes havde som Emne valgt »Republik og Monarki«. Succésen var enestaaende. Et stedligt Blad endte sin Omtale af Aftenen med følgende Ord: »Maria Deraismes sørgmodige Skønhed, indhyllet i den sorte Dragt, forekom os som Symbolet paa vort sørgende Fædreland«.

Ved Aaret 1876 havde Maria Deraismes dannet »Foreningen til Forbedring af Kvinders Stilling« og holdt en Række Foredrag om »Børnenes Ret«, »Den almindelige Stemmeret« og »Kunsten i Demokratiet«. Hun var naaet til det kritiske Punkt i sit politiske Liv.

Hendes Energi vendte sig derefter mod den frie Tanke, og sammen med Victor Poupin foranstaltede hun den første anti-klerikale Kongres.

Paa Maria Deraismes Forslag vedtoges følgende Opfordring:

»Kongressen fremsætter det Ønske, at »Mændene, navnlig Fritænkerne, medtager deres Hustruer til deres Møder, Sammenkomster og Forsamlinger og arbejder paa »at faa dem lovmæssig anerkendt som deres »Lige.

»Det er en Selvfølge, at den politiske »Stemmeret er indbefattet i Ordet: »Lighed«.

Kongressen endte med et stort Møde, som overværedes af over 4000 Mennesker. Louis Blanc holdt her en af sine sidste og en af sine bedste Taler.

Efter den franske Revolutions store Historiker, hvis ildnende Ord havde bragt Publikums Begejstring til Kogepunktet, bad man Maria Deraismes om at tale; hendes Tale stod ikke paa Programmet; hun havde altsaa ikke kunnet forberede den, men hendes Improvisation vakte ikke desto mindre almindeligt Bifald, ja Louis Blanc selv takkede Maria Deraismes med følgende smigrende Ord:

»Frøken, De er i Besiddelse af den sande Veltalenhed, den, der kommer fra Hjertet og gaar til Hjertet«.

Maa det til Slut være mig tilladt at minde om, at hele Pressen ved Maria Deraismes Død uden Partihensyn har hyldet hendes Karakter og hendes Talent, og ikke et eneste Blad har rejst nogen Kritik mod denne Fritænkens Minde, hun, hvis Liv laa aabent for